

Spis treści

Słowo wstępne	13
<i>Zdzisław Lachowski – Redaktor Naczelny, Zastępca Szefa BBN</i>	

POLITYCZNO-STRATEGICZNE ASPEKTY BEZPIECZEŃSTWA

Triada globalnych zagrożeń asymetrycznych: konsekwencja proliferacji terroryzmu, broni nuklearnej i technologii raketowych	21
--	----

Stanisław Koziej

W okresie konfrontacji blokowej Wschód–Zachód funkcjonowały asymetryczne odpowiedzi na ogromną przewagę głównych aktorów polityczno-wojskowych. Jednak dopiero okres pozimnowojenny przyniósł globalną falę asymetrycznych zagrożeń stwarzanych przez podmioty państwowe i niepaństwowe. Dotychczasowe doktryny i strategie stały się mało adekwatne do nowej sytuacji. Międzynarodowy terroryzm przybiera szeroką gamę postaci, mącąc klarowny niegdyś podział na stan wojny i pokoju. Terroryzm także ma ambicje wkroczyć w wymiar nuklearny. Triadę zagrożeń zamyka proliferacja technologii raketowej, która przybiera na sile i zwiększa zasięg pocisków, wzmagając poczucie braku bezpieczeństwa na obszarze euroatlantyckim.

Building a modern security community in the area from Vancouver to Vladivostok	51
--	----

Przemysław Grudziński, Jarosław Pietrusiewicz

Po zakończeniu zimnej wojny europejski system bezpieczeństwa stawał się – pod ciśnieniem zachodzących dynamicznie zmian – coraz mniej adekwatny do potrzeb i oczekiwań społeczności obszaru OBWE. Ta zasłużona organizacja popadała w marazm, szczególnie w wyniku ekspansji NATO i Unii Europejskiej oraz narastającej konfrontacji między wspólnotą euroatlantycką a Rosją. Propozycja Dmitrija Miedwiediewa w sprawie „europejskiej architektury bezpieczeństwa”, jakkolwiek odrzucona przez Zachód, wskazała jednak na rzeczywistą potrzebę ożywienia dialogu w „Europie OBWE” w kierunku budowania „wspólnoty bezpieczeństwa”. To, czy nadchodzące lata przełamią inercję i staną się czasem przełomu w tym względzie, pozostaje kwestią otwartą.

Strategiczny Przegląd Bezpieczeństwa Narodowego na półmetku – bilans przedsięwzięć	63
--	----

Kazimierz Sikorski

Zainicjowany w grudniu 2010 roku przez prezydenta Bronisława Komorowskiego Strategiczny Przegląd Bezpieczeństwa Narodowego (SPBN) nabiera tempa. Harmonogram przewidujący sfinalizowanie Przeglądu wiosną 2012 roku nie wydaje się zagrożony, zważywszy na fakt znaczących postępów w pracach. Szereg argumentów faktograficznych pozwoli lepiej zrozumieć czytelnikowi, na czym polega SPBN: jaki zakres merytoryczny obejmuje, kto w nim uczestniczy i jak są zorganizowane prace. Wskazuje także na zamierzenia przewidziane do zrealizowania w najbliższej przyszłości.

Prawnomiędzynarodowe aspekty użycia siły we współczesnych stosunkach międzynarodowych 81

Paulina Piasecka

Zmieniające się pojęcie suwerenności, przeobrażenia w obszarze stosunków międzynarodowych, upowszechnianie się zasady odpowiedzialności państw za ochronę (ang. *responsibility to protect*) stanowią o ewoluującej interpretacji prawa do użycia siły w środowisku globalnym. Wraz z rosnącą złożonością czynników, które mogą determinować podjęcie decyzji o zaangażowaniu państwa bądź koalicji państw w interwencję podejmowaną na terytorium państwa trzeciego, z naruszeniem jego integralności terytorialnej, kwestie dostosowania prawa międzynarodowego do istniejących warunków stają się coraz bardziej istotne. Stąd przywiązywanie rosnącej wagi do tych zagadnień, z uwzględnieniem zarówno aspektów prawnych, jak i wpływu współczesnych uwarunkowań politycznych na interpretację prawa międzynarodowego.

Perspektywy współpracy NATO–Rosja w dziedzinie obrony przeciwrakietowej 97

Łukasz Kulesa

Zmiana koncepcji budowy systemu obrony przeciwrakietowej, ogłoszona przez prezydenta Baracka Obamę w 2009 roku, przyczyniła się do modyfikacji krytycznego stanowiska Rosji. Nie rezygnując ze swoich zastrzeżeń, Moskwa wyraziła gotowość nawiązania dialogu w sprawie ewentualnej współpracy. Na podstawie decyzji podjętych podczas szczytu NATO w Lizbonie w listopadzie 2010 r. strony rozpoczęły wypracowywanie porozumienia. Pierwsze półrocze rozmów pokazało jednak znaczne rozbieżności w ocenie zagrożeń rakietowych oraz w sprawach zakresu i zasad współpracy. Chociaż nie można wykluczyć wcześniejszego osiągnięcia przełomu, prawdopodobnie dopiero przed przyszłorocznym szczytem NATO w Chicago okaże się, czy Rosja zdecyduje się na włączenie do współpracy na warunkach Sojuszu, czy też wybierze opcję konfrontacji.

Symptomy neoizolacjonizmu w USA 115

Przemysław Pacuła

Tendencje izolacjonistyczne mają w Stanach Zjednoczonych długą tradycję. Obecna popularność tego zjawiska ma swoje główne źródło w niepowodzeniu projektu eksportu demokracji, który uwikłał USA w dwie kosztowne i długotrwałe wojny. Dodatkowym czynnikiem jest kryzys gospodarczy i rosnące zadłużenie Ameryki, które w ciągu ostatnich 11 lat zwiększyło się prawie trzykrotnie. Fakt ten wpływa na wzrost popularności polityków koncentrujących swoje programy na sprawach wewnętrznych (*Tea Party*). Mimo tego, rozległość interesów Stanów Zjednoczonych w świecie powoduje, że trudno oczekiwać, aby zrezygnowały one z mocarstwowej roli. Można jednak spodziewać się ograniczania (ze względów finansowych) obecności w niektórych regionach. Ze względu na wzrost znaczenia Azji w polityce USA, zmiana ta może dotknąć państwa europejskie, w tym Polskę.

Wspólnota wartości i „oświecony egoizm”? Stosunki polsko-niemieckie 20 lat po Traktacie o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy – aspekty bezpieczeństwa 129

Dominik Jankowski, Agnieszka Ignaciuk

Polsko-niemieckie stosunki weszły w wiek dojrzały po dwóch dekadach podzielanych i rozchodzących się na przemian oczekiwań. Jeszcze parę lat temu dyplomaci RFN podkreślali,

że 80 proc. czasu przeznaczony na budowanie relacji z Polską poświęcają na rozwiązywanie problemów przeszłości. Wydarzenia ostatnich miesięcy potwierdzają, że tendencja jest dziś odwrotna – więcej mówi się o przyszłości niż przeszłości. Rok 2011 stał się momentem szczególnym w relacjach polsko-niemieckich: nastąpiła rewitalizacja Trójkąta Weimarskiego, Niemcy wyraźnie wspierają priorytety polskiego przewodnictwa w Radzie UE, zaś wskaźnik sympatii niemieckiego społeczeństwa dla Polski jest po raz pierwszy dodatni.

Kaukaz Północny a bezpieczeństwo Rosji – nierozwiązalny problem czy zaprzepaszczone szansa? 145

Katarzyna Przybyła

Federacja Rosyjska stoi w obliczu wielu zagrożeń, wyzwań i szans, wśród których istotną pozycję zajmuje sytuacja na Kaukazie Północnym – w regionie, który od czasu podbicia generuje więcej problemów niż korzyści. Dotychczasowa polityka Moskwy wobec republik kaukaskich była niespójna, doraźna, a i nader często związana z użyciem siły. W ostatnim czasie zachodzą jednak pewne budzące nadzieje zmiany. Nie zrezygnowano co prawda z przemocy, a koncepcje zwiększenia obecności struktur wojskowych nadal są aktualne, ale doszedł nowy element – związany z modernizacją i inwestycjami. Od konsekwencji władz w realizacji tych zamiarów, woli współpracy z mieszkańcami regionu i nastawienia lokalnych przywódców zależeć będzie, czy działania te okażą się sukcesem Rosji i Kaukazu Północnego, czy też środowisko bezpieczeństwa czeka kolejna fala destabilizacji, być może groźniejsza od poprzedniej.

„Trzęsienie ziemi” w środowisku bezpieczeństwa Izraela 165

Aleksandra Dzisiów-Szuszczkiewicz

Obalenie reżimów w Tunezji i Egipcie oraz wzrost świadomości politycznej społeczeństw świata arabskiego, skutkujący otwartym sprzeciwem wobec autorytarnych władz, spotkały się z entuzjastycznym przyjęciem społeczności międzynarodowej liczącej na demokratyzację państw regionu. Sceptycznie do „arabskiej wiosny” podchodzą natomiast władze w Izraelu, określając ją mianem „trzęsienia ziemi”. Obawiają się bowiem wzmocnienia regionalnej pozycji Iranu, którego program nuklearny postrzegają jako zagrożenie dla egzystencji państwa. Przede wszystkim jednak zaniepokojenie Izraela budzi utrata regionalnych partnerów i sojuszników (Egipt, Turcja), możliwość utraty kolejnych (Jordania), niepewna przyszłość reżimu w Syrii – choć wrogiego, to jednak przewidywalnego, a także jednostronne działania Palestyńczyków na rzecz międzynarodowego uznania państwa palestyńskiego.

POZAMILITARNE ASPEKTY BEZPIECZEŃSTWA

Wybrane prawne narzędzia ochrony infrastruktury krytycznej w Polsce 181

Karol Stec

Od kilku lat w Polsce przywiązuje się ogromną wagę do infrastruktury krytycznej i jej zabezpieczenia. Ustawę o zarządzaniu kryzysowym wymienia się jako podstawowe narzędzie służące jej ochronie. Marginalizuje się jednak znaczenie innych aktów prawnych – których rola jest również bardzo istotna – zawierających rozwiązania stosowane z powodzeniem na długo, zanim ustawa o zarządzaniu kryzysowym wprowadziła systemowe uregulowania w tym obszarze. To właśnie przepisy prawne w nich rozproszone kompleksowo regulują zagadnienia ochrony i eksploatacji tego, co ustawa o zarządzaniu kryzysowym uznała za infrastrukturę krytyczną.

Ewolucja strategii i metod działania islamskich ugrupowań terrorystycznych i ich wpływ na bezpieczeństwo Polski 199

Magdalena Adamczuk

Istotą współczesnego terroryzmu jest zmienność jego form i sposobów przeprowadzania zamachów. Sięganie po terrorystyczne metody działań przez ugrupowania ma różną motywację polityczną czy ideologiczną. Największe zagrożenie bezpieczeństwa stanowi jednak terroryzm islamski. W jego obszarze zaobserwować można zmiany na poziomach zarówno strategii ideologicznej, jak i operacyjnej. Odnoszą się one głównie do zakresu organizowania i kierowania organizacjami terrorystycznymi, w tym sieciowości i decentralizacji strukturalnej, ekspansji obszaru aktywności organizacji na teren krajów zachodnich, sięgania po coraz bardziej profesjonalne sposoby dokonywania zamachów oraz wykorzystywania internetu do działań propagandowo-rekrutacyjnych i planowania zamachów.

SIŁY ZBROJNE

Profesjonalizacja Sił Zbrojnych RP jako przykład zmian w wielkich grupach społecznych 225

Marek Paszkowski

Kluczowy element systemu bezpieczeństwa państwa stanowią Siły Zbrojne RP. Dyskusje o przeobrażeniach w armii, prowadzone w różnych gremiach, najczęściej skupiają się na sprawach związanych ze strukturami organizacyjnymi oraz z ekonomicznymi i politycznymi uwarunkowaniami jej funkcjonowania. Są to ważne obszary działania, które nie mogą być pozbawione refleksji nad aspektami społecznymi. Wojsko to szczególny rodzaj grupy społecznej, cechującej się specyficznymi wspólnymi celami działania, relacjami interpersonalnymi, strukturą hierarchiczną i zasadami funkcjonowania opartymi na odrębnych przepisach prawnych.

Reforma Sił Zbrojnych Francji 241

Waldemar Kozicki

Reformę Sił Zbrojnych Francji rozpoczęto bezpośrednio po zatwierdzeniu przez prezydenta Nicolasa Sarkozy'ego Białej Księgi o Obronie i Bezpieczeństwie Narodowym. W dokumencie tym dokonano oceny stanu sił zbrojnych oraz wytyczono kierunki ich rozwoju na najbliższe lata. Były one inspiracją do działania, nie tylko dla samego ministra obrony narodowej, ale również dla całego rządu pod kierownictwem François Fillona. Obecna edycja Białej Księgi, w odróżnieniu od swoich poprzedniczek, po raz pierwszy w historii Francji traktuje bezpieczeństwo narodowe w sposób kompleksowy. Takie podejście do problematyki obronnej umożliwiło uwzględnienie wszystkich podmiotów odpowiedzialnych za obronność państwa i jednocześnie ustalenie konkretnych zadań w tym zakresie.

Współczesna rewolucja w dziedzinie wojskowości. Analiza wybranych aspektów i cech charakterystycznych 265

Maciej Lekowski

Rewolucja w dziedzinie wojskowości (*Revolution in Military Affairs*, RMA) to termin, który opisuje przemiany, jakie zachodzą w sposobie prowadzenia wojny i organizacji armii. Umowną cezurą współczesnej RMA jest operacja „Pustynna Burza” z lat 1990–1991, kiedy

to wojska koalicji antyirackiej, wykorzystując najnowocześniejsze zdobyte techniki, zdołały niezwykle szybko pokonać armię tego kraju. Obecna rewolucja w sferze wojskowości opiera się na technologiach informacyjnych i satelitarnych, umożliwiających ciągle zbieranie informacji z pola walki oraz przekazywanie ich odpowiednim jednostkom. Ponadto cechą charakterystyczną jest wykorzystanie zaawansowanej technologicznie broni konwencjonalnej, takiej jak powietrzne statki bezzałogowe i pociski precyzyjne.

Biogramy autorów

285